

EUROPSKI NADZORNIK ZA ZAŠTITU PODATAKA

Sažetak Mišljenja Europskog nadzornika za zaštitu podataka o pregovaračkom mandatu za sklapanje međunarodnog sporazuma o razmjeni osobnih podataka između Europolu i tijela za izvršavanje zakonodavstva u Novom Zelandu

(Cjeloviti tekst ovog Mišljenja dostupan je na engleskom, francuskom i njemačkom jeziku na internetskoj stranici Europskog nadzornika za zaštitu podataka www.edps.europa.eu)

(2020/C 182/08)

Europska je komisija 30. listopada 2019. donijela Preporuku za Odluku Vijeća o odobravanju otvaranja pregovora o sporazumu između Europske unije i Novog Zelanda o razmjeni osobnih podataka između Agencije Europske unije za suradnju tijela za izvršavanje zakonodavstva (Europolu) i novozelandskih tijela nadležnih za borbu protiv teških kaznenih djela i terorizma. Cilj je predviđenog Sporazuma osigurati pravnu osnovu za prijenos osobnih podataka između Europolu i nadležnih tijela u Novom Zelandu kako bi se potpomoglo i ojačalo njihovo djelovanje i suradnja u sprečavanju i borbi protiv teških transnacionalnih kaznenih djela i terorizma, osiguravajući pritom odgovarajuće zaštitne mjere u pogledu zaštite privatnosti, osobnih podataka te drugih temeljnih prava i sloboda pojedinaca.

Prijenosi osobnih podataka prikupljenih u kontekstu kaznenih istraga koje je dodatno obradio Europol kako bi dobio obavještajne podatke o kaznenim djelima mogu značajno utjecati na živote pojedinaca na koje se odnose. Stoga se ovim međunarodnim sporazumom mora osigurati da se ograničenja prava na privatnost i zaštitu podataka u kontekstu borbe protiv teških kaznenih djela i terorizma primjenjuju samo u onoj mjeri u kojoj je to neophodno potrebno.

Europski nadzornik za zaštitu podataka navodi da Novi Zeland ima dobro utvrđeno nacionalno zakonodavstvo o zaštiti podataka i nezavisno tijelo za zaštitu podataka koje je nadležno i za nadzor tijela za izvršavanje zakonodavstva. Nadalje, cijeni činjenicu da je Komisija u predloženi mandat za pregovore s Novim Zelandom uvrstila niz konkretnih preporuka koje je Europski nadzornik za zaštitu podataka prethodno iznio u svojem Mišljenju 2/2018 o osam pregovaračkih mandata za sklapanje međunarodnih sporazuma koji omogućuju razmjenu osobnih podataka između Europolu i trećih zemalja.

Stoga je cilj preporuka iz ovog Mišljenja pojasniti i, prema potrebi, nastaviti razvijati zaštitne mjere i kontrole u pogledu zaštite osobnih podataka s obzirom na poseban kontekst Novog Zelanda. U tu svrhu Europski nadzornik za zaštitu podataka preporučuje sljedeće:

- Odluka Vijeća o odobrenju započinjanja pregovora u skladu s člankom 218. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU-a) trebala bi sadržavati upućivanje ne samo na postupovnoppravnu osnovu, već i na odgovarajuću materijal-noppravnu osnovu, koja treba obuhvaćati članak 16. UFEU-a;
- u skladu s načelom ograničavanja svrhe, u predviđenom Sporazumu trebalo bi izričito navesti popis kaznenih djela u pogledu kojih se mogu razmjenjivati osobni podatci;
- s obzirom na praktičnu primjenu načela ograničenja pohrane, budućim Sporazumom trebalo bi posebno omogućiti periodično preispitivanje potrebe za pohranom prenesenih osobnih podataka;
- s obzirom na važnost prava na informiranje radi ostvarivanja drugih prava na zaštitu podataka, Sporazum bi trebao obuhvatiti jasna i detaljna pravila u pogledu informacija koje treba pružiti ispitanicima.

Na kraju, Europski nadzornik za zaštitu podataka očekuje poziv na savjetovanje u kasnijim fazama finalizacije nacrtu Sporazuma u skladu s člankom 42. Uredbe (EU) 2018/1725. Dostupan je za daljnja savjetovanja tijekom pregovora.

1. Uvod i kontekst

1. Uredbom (EU) 2016/794 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2016. o Agenciji Europske unije za suradnju tijela za izvršavanje zakonodavstva (Europol) te zamjeni i stavljanju izvan snage odluka Vijeća 2009/371/PUP, 2009/934/PUP, 2009/935/PUP, 2009/936/PUP i 2009/968/PUP⁽¹⁾, (dalje u tekstu „Uredba“) utvrđena su posebna pravila o prijenosima podataka koje provodi Europol izvan Europske unije. U članku 25. stavku 1. navodi se niz pravnih osnova na temelju kojih Europol može zakonito prenositi podatke nadležnim tijelima trećih zemalja. Jedna od mogućnosti bila bi odluka Komisije o primjerenosti u skladu s člankom 36. Direktive (EU) 2016/680 kojom se utvrđuje da treća zemlja kojoj Europol prenosi podatke osigurava primjerenu razinu zaštite. Budući da trenutačno nema takve odluke o primjerenosti, druga mogućnost da Europol redovito prenosi podatke u treću zemlju bila bi sklapanje obvezujućeg međunarodnog sporazuma između EU-a i treće zemlje primateljice kojim se osiguravaju prikladne zaštite mjere u pogledu zaštite privatnosti i drugih temeljnih prava i sloboda pojedinaca.
2. Trenutačno ne postoji pravna osnova za redovitu i strukturiranu razmjenu osobnih podataka između Europola i tijela za izvršavanje zakonodavstva u Novom Zelandu. Europol i policija Novog Zelanda potpisali su radni sporazum u travnju 2019. Taj sporazum pruža okvir za strukturiranu i stratešku suradnju uključujući sigurnu liniju koja omogućava izravnu i zaštićenu komunikaciju, a Novi Zeland postavio je časnika za vezu u Europolu. Međutim, to ne čini pravnu osnovu za razmjenu osobnih podataka.
3. Komisija smatra da je potrebno dodati Novi Zeland kao prioritetnu zemlju s kojom treba započeti pregovore u kratkom roku, uzimajući u obzir političku strategiju koja je navedena u Europskom programu sigurnosti⁽²⁾, Zaključke Vijeća o vanjskom djelovanju EU-a u vezi s borbom protiv terorizma⁽³⁾, Globalnu strategiju⁽⁴⁾ i operativne potrebe tijela za izvršavanje zakonodavstva u EU-u. Ističe da su moguće koristi pojačane suradnje pokazala i postupanja nakon napada u Christchurchu u ožujku 2019. Novi je Zeland službeno zatražio inicijativu 23. kolovoza 2019.
4. Europska je komisija 30. listopada 2019. donijela Preporuku za Odluku Vijeća o odobravanju otvaranja pregovora o sporazumu između Europske unije i Novog Zelanda o razmjeni osobnih podataka između Agencije Europske unije za suradnju tijela za izvršavanje zakonodavstva (Europol) i novozelandskih tijela nadležnih za borbu protiv teških kaznenih djela i terorizma⁽⁵⁾ (dalje u tekstu „Preporuka“). U Prilogu Preporuke (dalje u tekstu „Prilog“) utvrđuju se pregovaračke smjernice Vijeća Komisiji, odnosno ciljevi koje Komisija treba nastojati ispuniti u ime EU-a tijekom pregovora.
5. Cilj je predviđenog Sporazuma osigurati pravnu osnovu za prijenos osobnih podataka između Europola i nadležnih tijela u Novom Zelandu kako bi se potpomoglo i ojačalo djelovanje nadležnih tijela te zemlje i država članica te njihova suradnja u sprečavanju i borbi protiv teških transnacionalnih kaznenih djela i terorizma, osiguravajući pritom odgovarajuće zaštitne mjere u pogledu zaštite privatnosti, osobnih podataka, temeljnih prava i sloboda pojedinaca⁽⁶⁾.
6. Na temelju članka 42. stavka 1. Uredbe (EU) 2018/1725 Komisija se mora savjetovati s Europskim nadzornikom za zaštitu podataka nakon donošenja prijedloga preporuke Vijeću u skladu s člankom 218. UFEU-a ako to ima učinak na zaštitu prava i sloboda pojedinaca u pogledu obrade osobnih podataka.
7. Nadalje, u uvodnoj izjavi 35. Uredbe o Europolu stoji da „prema potrebi i u skladu s Uredbom (EU) 2018/1725 Komisija bi se trebala moći savjetovati s Europskim nadzornikom za zaštitu podataka prije i tijekom pregovora o međunarodnom sporazumu o suradnji između Europske unije i treće zemlje kako bi omogućili razmjenu podataka između Europola i nadležnih tijela trećih zemalja“.
8. Europski nadzornik za zaštitu podataka pozdravlja činjenicu da je uključen u savjetovanje o Preporuci Komisije i očekuje da će upućivanje na ovo Mišljenje biti uvršteno u preambulu Odluke Vijeća. Ovo Mišljenje ne dovodi u pitanje bilo kakve dodatne primjedbe koje bi Europski nadzornik za zaštitu podataka mogao iznijeti na temelju dodatnih dostupnih informacija u kasnijoj fazi.

⁽¹⁾ SL L 135, 24.5.2016., str. 53.

⁽²⁾ COM(2015) 185 final.

⁽³⁾ Dokument Vijeća 10384/17, 19. lipnja 2017.

⁽⁴⁾ Zajednička vizija, zajedničko djelovanje: jača Europa - globalna strategija Europske unije za vanjsku i sigurnosnu politiku <http://europa.eu/globalstrategy/en>

⁽⁵⁾ COM(2019) 551 final.

⁽⁶⁾ Vidjeti 1. smjernicu Priloga.

4. Zaključci

27. Prijenosi osobnih podataka prikupljenih u kontekstu kaznenih istraga koje je dodatno obradio Europol kako bi dobio obavještajne podatke o kaznenim djelima mogu značajno utjecati na živote pojedinaca na koje se odnose zato što se mogu upotrijebiti u kaznenim progonima u zemlji primateljici u skladu s njezinim nacionalnim zakonodavstvom. Stoga se ovim međunarodnim sporazumom treba osigurati da se ograničenja prava na privatnost i zaštitu podataka u kontekstu borbe protiv teških kaznenih djela i terorizma primjenjuju samo u onoj mjeri u kojoj je to neophodno potrebno.
28. Europski nadzornik za zaštitu podataka pozdravlja cilj pregovaračkog mandata, a to je osigurati poštovanje temeljnih prava i načela priznatih Poveljom Europske unije o temeljnim pravima, posebice pravo na privatni i obiteljski život iz članka 7. Povelje, pravo na zaštitu osobnih podataka iz članka 8. Povelje i pravo na učinkoviti pravni lijek i pravično suđenje iz članka 47. Povelje. Nadalje, Europski nadzornik za zaštitu podataka cijeni činjenicu da je Komisija u predloženi mandat za pregovore s Novim Zelandom uvrstila niz konkretnih preporuka koje je Europski nadzornik za zaštitu podataka prethodno iznio u svojem Mišljenju 2/2018 o osam pregovaračkih mandata za sklapanje međunarodnih sporazuma koji omogućuju razmjenu osobnih podataka između Europolu i trećih zemalja.
29. Cilj preporuka Europskog nadzornika za zaštitu podataka iz ovog Mišljenja jest pojasniti i, prema potrebi, nastaviti razvijati zaštitne mjere i kontrole u budućem Sporazumu u pogledu zaštite osobnih podataka s obzirom na poseban kontekst Novog Zelanda. Njima se ne dovode u pitanje bilo kakve dodatne preporuke koje bi Europski nadzornik za zaštitu podataka mogao iznijeti na temelju dodatnih dostupnih informacija tijekom pregovora.
30. U tu svrhu, Europski nadzornik za zaštitu podataka ponavlja svoje stajalište iz prethodnih mišljenja prema kojem (7) Odluka Vijeća o odobrenju otvaranja pregovora u skladu s člankom 218. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU-a) mora sadržavati upućivanje ne samo na postupovnoppravnu osnovu, već i na materijalnopravnu osnovu, koja treba obuhvaćati članak 16. UFEU-a. Zatim, u skladu s načelom ograničavanja svrhe, u budućem Sporazumu treba izričito navesti popis kaznenih djela u pogledu kojih se mogu razmjenjivati osobni podatci. Nadalje, kako bi se osigurala praktična primjena načela ograničenja pohrane, budućim Sporazumom trebalo bi posebno omogućiti periodično preispitivanje potrebe za daljnjom pohranom prenesenih osobnih podataka. Na kraju, s obzirom na posebnu važnost prava na informiranje radi ostvarivanja drugih prava na zaštitu podataka, Europski nadzornik za zaštitu podataka ističe kako je potrebno utvrditi jasna i detaljna pravila u pogledu informacija koje treba pružiti ispitanicima.
31. Europski nadzornik za zaštitu podataka i dalje ostaje na raspolaganju Komisiji, Vijeću i Europskom parlamentu za pružanje savjeta u daljnjim fazama ovog postupka. Komentari u ovom Mišljenju ne dovode u pitanje bilo kakve dodatne primjedbe koje bi Europski nadzornik za zaštitu podataka mogao iznijeti ako se pojave dodatni problemi koji bi se trebali rješavati kad budu dostupne dodatne informacije. Europski nadzornik za zaštitu podataka očekuje da će kasnije biti pozvan na savjetovanje o odredbama nacrtu sporazuma prije njegova dovršetka.

U Bruxellesu 31. siječnja 2020.

Wojciech Rafał WIEWIÓROWSKI
Europski nadzornik za zaštitu podataka

(7) Vidjeti Mišljenje Europskog nadzornika za zaštitu podataka 6/2019 o pregovaračkom mandatu Sporazuma između Europske unije i Japana za prijenos i upotrebu podataka iz evidencije podataka o putnicima, Mišljenje Europskog nadzornika za zaštitu podataka 2/2019 o pregovaračkom mandatu Sporazuma između Europske unije i SAD-a o prekograničnom pristupu elektroničkim dokazima i Mišljenje Europskog nadzornika za zaštitu podataka 3/2019 o sudjelovanju u pregovorima u pogledu Drugog dodatnog protokola uz Konvenciju o kibernetičkom kriminalu donesenu u Budimpešti dostupno na https://edps.europa.eu/data-protection/our-work/our-work-by-type/opinions_en